

Naloge Osvobodilne fronte

Programski govor podpredsednika zvezne vlade tov. Edvarda Kardelja

Podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj je imel v nedeljo na kongresu OF načelni govor, od katerega podajamo v naslednjem njegov prvi del. Druga objavimo v prihodnjih številih.

Tovariši in tovariške! Svoj prvi kongres je sklicala Osvobodilna fronta potem, ko je izvršila še velik del svojega poslanstva v zgodovinski slovenske in vseh jugoslovanskih narodov. Ona je bila v boju pred dobrih štirinajst leti s Titovim geslom: «Smrt fašizmu! — Svoboda narodu!» To geslo je danes postalo živahna stvarnost. Osvobodilna fronta je prinesla svojemu narodu svobodo. Pred dobrih štirinajst leti so bili tu v Ljubljani v globoki neizkušeni in v veliko pripravljenoj na živno položeni prvi organski, marksistični temelji ljudskega gibanja, ki je kasneje dobilo ime Osvobodilna fronta. In šele sedaj, ko je izpolnila svojo prvo nalogo, svoj dolgi nasproti podjarjenemu, zatiranemu in untkvenemu narodu, ki je prinesla zastavo svobode v vse dele slovenske zemlje, je Osvobodilna fronta sklicala svoj prvi kongres, da bi na eni strani napravila bilanco svojega dela in borbe vsega slovenskega naroda v dneh narodno osvobodilne vojne in da bi obenem za nove čase odredila nove smeri svojega dela.

Po edino pravi poti

To dejstvo samo po sebi najbolj omahuje pravo vsebino in zgodovinsko vlogo Osvobodilne fronte. Osvobodilna fronta ni bila za zeleno mlado ustvarjena politična koalicija. Nikdar ni bila svojevredna politična kombinacija posameznikov. Ni rezultat v naprej pripravljeneh načrtov in se nikoli ni hranila z gostoljubnimi programi, izmišljenimi v zaprašenih kabinetih. Osvobodilna fronta je živo življenje samo. Ona je junška gesta naroda, njegovih osnovnih ljudskih sil in trenutku, ko se je ta narod zavedel, da se je na demokraciji zgrnila uničujoča nevarnost, ko se je zavedel, da se pričena boj ko obstane. To dejstvo je neizmerno aktiviziralo in privedlo v vrsto vrste orožnega se naroda njegove najbolj borbeno in nesobične, najbolj svobodoljubne, najbolj napredne in v moralno političnem pogledu najpovzpetnejše sile naroda, a postalo v stran elemente demoralizacije, kapitulantstva in reakcionarnega strahu pred borečimi se ljudskimi množicami. Bil sta od prvega dne močiji samo dva pti. Tisti, ki so hoteli v prvi vrsti svobodo svojemu narodu in ki so hoteli kar koli storiti za to svobodo, so se morali nasloniti na ljudske množice in na njihove najbolj borbeno vrste. Tisti, ki so bili v prvem spopadu z demokracijo in socialnimi zahtevami ljudskih množic in zato v stalnem strahu pred vsejo manifestacijami njihove demokracijske aktivnosti,

Začetne sile osvobodilnega gibanja

Osvobodilna fronta je bila organizirana zasnova 27. aprila 1941. To je bilo komaj deset dni potem, ko so jugoslovanski generali »eko nezakonito položili orožje pred fašističnimi napadalci, ko se je okupator komaj pričel utrdjati na naših tleh. Kakor vsi narodi Jugoslavije, tudi slovenski narod ni priznal te kapitulacije. Ustvaritev gibanja za borbo proti okupatorjem je deset dni po kapitulaciji štare uradne Jugoslavije najbolj zgodovno dokazuje to dejstvo.

Demokracija v borbi

Nekateri, zlasti v inozemstvu, smatrajo, da je v tem velika slabost Osvobodilne fronte v Jugoslaviji. Osvobodilna fronta ne priznava za ljudsko gibanje zaradi tega, ker v spisku njenih vidnejših funkcionarjev ne najdemo zloglasnih imen iz raznih starih jugoslovanskih protiljudskih režimov in strank. V nasprotju s to gospodo pa smo bili mi vedno prepričani, da je prav to najbolj pozitivna stvar Osvobodilne fronte in eden poglavitnih razlogov za njeno zmago. Osvobodilna fronta je na ta način od vsega začetka nastala kot demokracijska formacija in je zaradi tega imela vse pogoje, da mobilizira najširše ljudske množice. Poleg tega je od vsega začetka utrjevala in jeklenila svoje vrste v neprestani in vseobsej stopnjujoči se borbeni aktivnosti. Eno najvažnejših temeljnih točk, ki jih je Osvobodilna fronta formulirala 1941. leta, je bila, da se politična grupa Osvobodilne fronte ne obvezuje samo izpolnjevanju programskih točk Osvobodilne fronte, marveč, da se za uresničenje te programske plaforme obvezuje tudi na oboroženo borbo. Zaradi tega ni bila Osvobodilna fronta nikoli borbeno in demokracijska samo v besedah, ampak tudi v dejanjih. Borba za enotnost v Osvobodilni fronti pa je bila neprestana borba za privajanje množice na borbeno postojanke narodno osvobodilne vstaje proti okupatorju in njegovim notranjim oporiščem.

Temeljna načela pokreta

Trdna povezanost z naprednimi, resnično demokracijskimi silami

1. Vsa zgodovina poslednjega pol stoletja je dokazala, da mali narodi danes lahko zaščitijo svojo svobodo in neodvisnost izključno samo tedaj, če so krepko povezani z naprednimi, s slobodoljubnimi resničnimi demokracijskimi tokovi in faktori v sedanjem svetu. Posebno jasno je to dejstvo potrdilo pojav fašizma, ki nikakor ni samo slučajna in začasn pojav v Nemčiji, Italiji itd., ampak je stalna in neizbrisna težnja reakcionarnih sil v današnjem svetu. Tisti, ki bi se hotel izogniti temu dejstvu in bi hotel najti neke zatijbe, v katerem bi mali narodi lahko oduvali svojo svobodo, ne da bi se jim bilo treba za njo boriti, bi hoteli ali nehoti za vsiljen zločin proti lastnemu narodu. Čvrsta in neizbrisna zmogovitost, čudni čestokrat naroda in žrtve onpa, da se mate narode samo ena pot, samo tista pot, ki združuje osvobodilna gibanja malih narodov z naprednimi slobodoljubnimi to-

našega narodno osvobodilnega gibanja, če naj bi ne samo izvajalo svobodo svojega naroda, ampak je zaščitilo tudi za bodočnost, da v toku vojne proti okupatorjem v največji meri okrepi demokracijske sile svojega lastnega naroda in demokracijske sile v svetlo. Ni je bilo zaradi tega bolj škodljive in bolj podlo samiljene parole, kakor je bila parola »čakanja« in »čuvanja žrtve« za odlošilen spopad. Čakanje je pomenilo držati demokracijske sile v pasivnosti in dati svoboden razmah fašističnim in profesionalnim reakcionarnim silam. To je pomenilo ob zaključku vojne proti hitlerjevskemu bloku povezati demokracijskim silam roke. Zaradi tega je bil boj proti tej paroli, boj za aktiviziranje ljudskih množic, boj za mobilizacijo sleherne demokracijske sile v središču politične linije Osvobodilne fronte.

Skupna borba proti okupatorju

najboljši udarec proti notranjemu izdajstvu

5. Krepitev demokracijskih sil in njihove snovitosti je bila mogoča samo v neprestanem boju proti okupatorju in proti njegovim pomagačem. Osvobodilna fronta je vedno razbijala vse pokušaje, da bi se osvobodilna vojna proti okupatorju izpreverila v državljansko vojno. Ko so leta 1942. in 1943. nemško-italijanski okupatorji bolj kot kdaj koli prej na vsej liniji vrgli v boju proti narodno osvobodilni vojni združene bande četnikov Draže Mihajloviča, ustaša Ante Paveliča in slovensko belo gardo, tedaj je to akcijo podprla vsa profakcijska reakcija doma in v inozemstvu. Nadejala se je, da bo na ta način prebila enotno vrsto Osvobodilne fronte. Toda prav v tistih dneh, ko so okupatorji in njihovi pomagači hoteli do vrhunca stopnjevati bračnomorno mrzlo, prav v tistih dneh je narodno osvobodilno gibanje više kakor kdaj koli prej dvignilo zavesto bratstva naših narodov, njihove snovitosti, njihove skupne borbe proti okupatorju. V teh dneh je tovariš Tito napisal svoj znameniti članek, v katerem opozarja tiste pobeglice v narodno osvobodilno gibanje, ki so zaradi ostudne izdaje Draže Mihajloviča in drugih podobnih sovražnikov ljudstva pozabili na okupatorja, da je in da bo ostal do konca te vojne poglavitni sovražnik fašistični okupator in da je najboljši udarec proti notranji izdaji in vsem notranjim sovražnikom ljudstva v tem, da se zadajo jim krepkejši udarci okupatorjevi vojski in njeni oblasti na naših tleh. To dejstvo je nerazdvojno povezovalo ljudske množice z narodno osvobodilnim gibanjem. Prav tako pa je po drugi strani tendenca Draže Mihajloviča in njemu podobnih branilcev posebnih interesov ozkih protiljudskih klik, ki so bile v nasprotju z interesi naroda kot celote, tendenca po iztavljanju državljanske vojne za zaščitno teh interesov privedla svoje nosilce v objem okupatorjev, v odprto izdajo in zaradi tega tudi v njihovo uničenje. Mi smo poznali samo boj proti fašističnemu okupatorju, samo cilj, ki je bil vsenarodni cilj — zato smo zmagali.

Zasluge osvobodilne fronte

Resnica leži v sredini. Bilo bi neumno in jako škodljivo misliti, da se uspehi narodno osvobodilne borbe ne naslanjajo na ugodne objektivne pogoje v svetu in znotraj Jugoslavije. Če bi tako mislili, bi dokazali, da se nam je zvrstelo v tem, da smo poglavitni nesposobni, pravilno računati z objektivnimi pogoji doma in v svetu. Toda moč in zasluga narodno osvobodilnega gibanja, Osvobodilne fronte ni samo v tem, da je postavila na fronto toliko in toliko stoletič borcev za svobodo svojega naroda in za novo demokracijsko federativno Jugoslavijo in toliko in toliko pripadnikov naših narodov dvignila k borbi za leto cilje, marveč predvsem v tem, da je znala to silo pravilno in maksimalno aktivizirati, da je je znala neprestano širiti in notranje krepiti, da je znala prilagoditi oblike borbe objektivnim pogojem, da se je znala opreti na znanje rezerve v notranjem in zunanjem političnem pogledu, da je znala najti prave oblike organizacije in borbe, da je znala pravo vplivno dvigniti zavest ljudskih množic in tako dalje, skratka, da je znala pravilno voditi osvobodilni boj narodov Jugoslavije, katere je dvignila k oboroženi vstaji. Zmagovitost je bila ta politika zaradi tega, ker je v njej prišlo do izraza nekoliko temeljnih in najvažnejših načel. Dotakni se bom podrobneje nekaterih teh načel, ker smatram, da niso ti principi v bistvu tudi v novih pogojih prav nič utrpeli na svoji sni in da morajo tudi v naprej ostati najmočnejše orožje politike Osvobodilne fronte, to je politične naše demokracije, našega ljudstva.

Borbeni organi ljudske oblasti

7. Osvobodilna fronta se v obliki borbe in organizacije ni držala nikakih večnih tabul in receptov. Težila je za tem, da iz same borbe, iz življenja zajema in daje razvija tiste velike borbe in organizacije, ki so vznikale iz samih ljudskih množic sil ki so jih množice sprejele kot najbolj svoje. V teku narodno osvobodilne vojne se na primer pojavila taka organizacija kot so Narodo osvobodilni odbori, ki so bili splošna na okupiranem ozemlju samo kolektivni borbeni organi najbolj aktivnih elementov narodno osvobodilnega gibanja. Toda ljudske množice so jo kmalu razširile, ji dale novo vsebino in nove oblike. Pokazalo se je, da bi to ustvarjalo delo ljudske iniciative dalo novi Jugoslaviji najbolj primerno in najbolj demokracijsko obliko ljudske oblasti.

8. Dejanje se v Osvobodilni fronti ni ločilo od besede. Če smo se borili za demokracijo proti fašizmu, tedaj je bilo potrebno tudi dejansko ustvarjati demokracijsko okolje na naših tleh. Zato je neposredno iz borbe rasla ljudska oblast nove Jugoslavije. Organi, a katerimi so se večraj ljudske množice borile proti okupatorju, so postali člane organov njihove oblasti. Večje garancije, da bo oblast v zokah ljudstva in pod vodstvom tistih njegovih demokracijskih sil, ki so vodile njegovo osvobodilno borbo in mu odprle svetlo perspektivo srečnejše bodočnosti, pač ni mogoče dati.

Pomembni sklepi Kongresa

Ljubljana, 17. sd. — Prestolnica svobodne federativne Slovenije se je ta dva zgodovinska dneva odela v praznično oblačilo. Vse mesto je bilo v narodnih trobojnicah, v cvetju in zelenju, a na kraj zborovanja, ki ga je vodstva OF izbrala v Tivoljskem parku, so se v sončnem nedeljskem jutru nabrale množice delegatov in gostov. Tudi množice širokoga občinstva so prisluhnele zvočnikom nemeščenim po parku, da slišijo besedo voditeljev in odposlancev o bodočem delu in borbi. Prvi kongres je otvoril predsednik OF Josip Vidmar in predlagal dnevni red, ki je bil soglasno sprejet. Nato je pozdravil vse delegacije in še posebej predstavnike Primorske in Trsta ter Koroske in odposlance iz Porajba ter visoke predstavnike najvišjih vojaških in civilnih oblasti in tudi vojaških misij zaveznih držav.

Ob otvoritvi

Naslednja točka dnevnega reda so bili pozdravi, ki so jih izrekli kongresu predstavniki delegacij iz gostov. Razen pozdravov, ki smj jih prinesli v večeršnjih številih, je pozdravil kongres tudi podpredsednik Narodne vlade Hrvaške tovariš Franjo Gaši, v imenu Rdeče armade je spregovoril polkovnik Bogomolov. V imenu Hrvaškega sabora je pozdravil tovariš Rade Prilipičević, v imenu Narodne vlade Bosne in Hercegovine tovariš Gjurto Pucar. V imenu makedonskega naroda je govoril tovariš Lesa Mostajev: »Predajam vam borbeni pozdrav od daleč od mlajšega brata, bratje Slovenci!« je rekel »čudni šteta nasa naroda slovenski in makedonski oddaljena tisoč kilometrov, smo si vendar blizu po usodi, po svoji borbi in po idealih. Po pozdravih italijanskih in avstrijskih delegatov ter komisarja I. tankovske armade, ki je govoril v imenu črnogorskega naroda, je spregovoril član Izvršnega odbora Hrvaškega osvobodilnega gibanja monsignor Svetozar Rittig.

Slovenski del prvega kongresa OF je bil s tem zaključen in predsednik OF tov. Josip Vidmar je napovedal pričetek popoldanskega delovnega programa, kjer je govoril podpredsednik Izvršnega odbora OF in podpredsednik zvezne vlade tov. Edvard Kardelj.

Po mirnem pretehtanem in globokem govoru tovariša Kardelja, ki ga objavljamo posebej, se je razvila diskusija, v kateri so se javili k besedi: minister pri zvezni vladi tovariš Edvard Koček, podpredsednik Izvršnega odbora OF, tovariš

Pričetek konference v Potsdamu

Sredi poražene Nemčije odločajo državniki treh svetovnih sil osnove evropskega miru

London, 17. Reuter. Težko pričakovana konferenca voditeljev treh velikih zaveznih držav in njihove Nemčije se je večeraj otvorila. Predsednik Truman in ministri predsednik Churchill sta prispejala večeraj, da bi prisostvovala najbolj daljegosežnemu tristranskemu sestanku, ki se je kdaj vršil, poročila posebni Reuterjev dopisnik Denis Martin. Čeprav je gibanje generalisima Stalina še odeto v največjo tajnost, odkar je večeraj odgovoril iz Moskve, se vendar smatra, da je tudi on že v Potsdamu, ker prišojni krogi niso izgubljali časa, ampak so že današnji dan označili za otvoritveni dan razgovorov. Truman in Churchill sta se sestala že pred tem.

Prostori, kjer bodo stanovali »Veliki trije« in njihova ogromna spremljava skupno s strokovnjaki, so bili strogo straženi ter je bila o belim prepovedano kratanje okrog njih, tako da so morali nemški civilisti ostati doma ob tistih znamenitih trenutkih, ko so zavezniki državniki prispevali v Potsdam, 16. milij jugozahodno od Berlina, kjer je Friderik Veliki zidal svoje palače ter razgrinjal svoje vrtove, hoteč tekmovali z Versaillesom. In v tem znamenitem Potsdamu se je morda predsednik Truman — prvič v svojem življenju — zestal s Stalinom. Sinčič sta se dva velika tovarna avtomobila Rde. Če armade nasikrat postavila preko velike avtomobilske ceste, ki vede Potsdam z Berlinom, ter sta popolnoma zaprla pot in ustvarila neprehoden varnostni pas.

Ureditev evropskih vprašanj

Bodočnost Nemčije, obmejni spori v Evropi, odnos do Španije, sredozemski problemi

Za konferenco ni bila postavljena nobena časovna omejitev ter pričakujejo, da bo trajala dalje kot teheranski sestanek, ki se je bavil z nadaljevanjem vojne, ali kot sestanek v Jalti, ki je pripravil vlogo za zmagoviti konec vojne. Dnevni red tega sestanka očitno ni bil podvržen kakim omejitvam, ter bo vsekar vključeval natančni pretek bodočnosti Nemčije. Pričakuje se, da bo podal tudi glavne smernice za ureditev obmejnih sporov v Evropi. Nadalje se bo tu govorilo o položaju, ki naj ga Sovjetska zveza zavzame v Sredozemlju. Morda bo zahteval tudi smernice za skupno politiko nasproti Franciji in Španiji. Dejstvo, da je napovedan tudi prihod britanskega veleposlanika v Moskvi, sit-a Arohbalova Clarka Kerra bi pomenilo, da se

Jože Rus, podpredsednik Izvršnega odbora OF in podpredsednik AVNOJ-a, tovariš Pavel Baloh, radur iz Trbovlje, in tovariš France Bevk, predsednik PNO za Slovensko Primorje.

Drugi dan kongresa se kmalu po 8. uri predsednik tovariš Josip Vidmar otvoril zborovanje, ki se je adaljevalo z diskusijo k referatu tovariša podpredsednika federativne vlade tovariša Kardelja. K diskusiji so se priključilo izredno veliko število delegatov. Ko je bila diskusija zaključena, je kongres sprejel referat tovariša Kardelja za temeljne smernice Osvobodilne fronte in množica je priredila tovarišu Kardelju prisrčne ovacije.

Po kratkem odmoru je sledilo poročilo o delu Osvobodilne fronte in njenih konkretnih nalogah, ki ga je podal tov. Boris Kidrič, sekretar IOOP in predsednik Nar. vlade Slovenije. (Poročilo tov. Kidriča bomo še objavili). Popoldne so se nadaljevali in zaključili diskusija o dopolnilskem poročilu predsednika Narodne vlade Slovenije tov. Borisa Kidriča. Nato je imel podpredsednik Narodne vlade tov. dr. Marjan Brocelj referat o razširjanju temeljnih točk programa OF. Nato je tov. Zoran Polič, notranji minister NVS, podal poročilo o osnovnih organizacijskih načelih OF v Sloveniji. Naslednja točka dnevnega reda so bile volitve, pred katerimi je javni tožilec Jugoslavije dr. Jože Vilfan predlagal razrešitvo dosedanjemu vodstvu Osvobodilne fronte in izrazil v imenu vseh delegatov in vsa slovenskega naroda zahteval za izvršeno delo.

Razširjeni glavni odbor OF

Pred pričetkom volitev je bilo zborovanjem sporočeno, da je število delegatov za volitve glavnega odbora OF Slovenije zvisano od 120 na 150 članov. Pričrtana je bila kandidatska lista 120 kandidatov in lista 15 dodatnih kandidatov, ki so bili predlagani na zborovanju. Sledila je volitev Izvršnega odbora s predsednikom tov. Josipom Vidmarjem, s podpredsedniki tov. Edvardom Kardeljem, Josipom Rusom, Edvardom Kočekom ter sekretarjem Borisom Kidričem. Po posanih brozjavkah je tovariš Vidmar zaključil prvi kongres Osvobodilne fronte.

Zveza slovenske mladine je nato še izvela simboličen in izredno drago prebrano vazo zastavo mladini Trsta in Slovenskega Primorja.

